

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Tarkastele ns. mustan surman vaikutuksia Euroopassa.
2. Alla on kaksi lainausta italialaiselta tiedemieheltä Galileo Galileilta (1564–1642).
  - a) Vertaile oheisia lainauksia ja pohdi, miksi ne eroavat toisistaan. (2 p.)
  - b) Miten näkemykset maailmankaikkeuden rakenteesta ovat pääpiirteissään muuttuneet länsimaissa antiikin ajoista nykyaikaan asti? (4 p.)

”Uudet tosiasiat, joita havaintoni ovat paljastaneet, johtavat välttämättömiin uudistuksiin tähtitaivaan liikkeistä, ja ne tulevat voimallisesti nostamaan astronomisessa tieteessä pinnalle jotain aivan uutta ja tuntematonta.”

(käännös)

Galilei kirjeessään Belisario Vintalle 15.1.1611

”Minä, Galileo Galilei (...) vannon aina uskoneeni ja uskovani siihen, mitä Pyhä Katolinen ja Apostolinen kirkko pitää totena, opettaa ja saarnaa (...) valan vannottamana vakain sydämin ja vilpittömässä uskossa kiroan ja inhoan aiempia virheitäni ja harhaoppejani (...) ja vannon, että tulevaisuudessa en tule sanomaan tai väittämään suullisesti tai kirjallisesti mitään, mikä loisi ylleni tämänkaltaisen epäilyksen varjon.”

(käännös)

Galilei lausunnossaan Santa Maria sopra Minervan kirkossa Roomassa 22.6.1633

3. Alla on venäläisen taiteilijan Ilja Repinin työ *Ristisaatto Kurskin kuvernementissa* (maalattu 1880–1883). Perustelee, mitä taiteen tyyliä maalaus edustaa, ja erittelee, millaisen kuvan se antaa tuon ajan Venäjän yhteiskunnasta.

Ilja Repin, *Ristisaatto Kurskin kuvernementissa* Lähde: www.russianartgallery.com (9.9.2009)

4. Mitkä syyt vaikuttivat siihen, että teollinen massatuotanto kehittyi länsimaissa 1800-luvun jälkipuoliskolla ja 1900-luvun alussa?
5. Mitä tarkoittavat käsitteet Monroe-oppi ja dominoteoria, ja miten näitä kahta periaatetta on toteutettu Yhdysvaltain ulkopolitiikassa?
6. Mitä tarkoitetaan väitteellä, että Suomi kävi jatkosodassa erillissotaa, ja miten perusteltu väite on?
7. Tarkastele Mikael Agricolan (k. 1557) toimintaa ja merkitystä.
8. Alla on kaksi arviota eurooppalaisen siirtomaavallan vaikutuksesta.
  - a) Miten lainausten näkemykset eurooppalaisten vaikutuksesta eroavat toisistaan? (3 p.)
  - b) Minkälaisia positiivisia ja negatiivisia seurauksia eurooppalaisten harjoittamalla siirtomaavallalla on ollut valitsemallasi Euroopan ulkopuolisella alueella? (3 p.)

”Neekerit ovat oppineet tuntemaan uusia viljelyskasveja ja europalaisten työtapoja. Europalaiset ovat lopettaneet neekerien alituiset keskinäiset sodat ja ryöstöretket, ja heidän vaikutuksestaan ovat entiset raakalaistavatkin muuttuneet ja parantuneet etenkin niillä seuduilla, missä lähetyssaarnaajat ovat työskennelleet tahi europalaiset ovat perustaneet kouluja ja muita sivistyslaitoksia. (...) Tärkeä merkitys on europalaisilla ollut terveydellisten olojen parantamisessa ja Afrikassa yleisten vaarallisten tautien vastustamistyössä. (...) Eurooppalaisen sivistyksen vaikutus Neekeri-Afrikaan on vielä pinnallinen ja ilmenee useimmiten vain ulkoisissa piirteissä etenkin kaupungeissa, joissa on sekaisin neekeriläistä ja europalaista. Eurooppalaisten tahi kauppamiehinä rikastuneiden neekerien europalaismallisten talojen vieressä on alkuperäisiä neekerimajoja, joissa voi nähdä koko perheen istumassa yhteisen maissipuurokulhon ympärillä, ja kaduilla kulkee uusissa europalaispuvuissa komeilevien mustien liikemiesten rinnalla alastomia metsäläisiä, joista joillakin voi olla europalaistumisen ainoana merkinä vanha hattu päässä tahi sateenvarjo kädessä.”

Maantieteilijä Iivari Leiviskä, *Maailman kulttuurit ja maantiede* (1936)

”Vuosisatojen ajan Eurooppa on pitänyt pysähdyksissä muiden ihmisten edistystä ja orjuuttanut heitä omiin tarkoituksiinsa ja omaksi kunniakseen, vuosisatoja se on harjoittanut lähes koko ihmiskunnan tukahduttamista ”hengen seikkailun” nimessä. Katsokaa, miten se tänään horjuu atomien hajotuksen ja henkisen hajaannuksen välissä. (...) Eurooppa on ottanut maailman johdon käsiinsä innokkaana, kyynisenä ja väkivaltaisena. (...) Euroopan saavutusten, eurooppalaisen tekniikan, eurooppalaisen tyylin on lakattava houkuttelemasta meitä ja horjuttamasta tasapainoamme. (...) Jos me aiomme täyttää kansojemme odotukset, meidän on etsittävä ratkaisua muualta kuin Euroopasta.”

Ranskan siirtomaassa syntynyt filosofi Frantz Fanon teoksessaan *Sorron yöstä* (1961, suom. 1970)

- +9. Tarkastele alla olevia tekstejä vuoden 1919 Versailles'n rauhansopimuksesta.
- Miten Versailles'n rauhansopimuksessa kohdeltiin Saksaa? (2 p.)
  - Arvioi Keynesin, Hitlerin ja Macmillanin lainausten perusteella kirjoittajien suhtautumista rauhansopimukseen. (3 p.)
  - Mikä merkitys Versailles'n rauhansopimuksella oli Euroopan politiikassa 1920- ja 1930-luvulla? (4 p.)

”Liittoutuneiden hallitukset vahvistavat ja Saksa hyväksyy Saksan ja sen liittolaisten vastuun kaikista liittoutuneiden hallituksille ja kansalaisille aiheutuneista menetyksistä ja vahingoista, jotka ovat Saksan ja sen liittolaisten hyökkäyspolitiikan syytä.”

(käännös)

Versailles'ssa 28.6.1919 allekirjoitetun rauhansopimuksen artikla 231

”Rauhansopimus ei pidä sisällään mitään toimenpiteitä Euroopan talouden elvyttämiseksi (...) sen taloudelliset ehdot ovat pöyristyttävät ja mahdottomat. (...) On hämmästyttävä tosiasia, että nälkiintyneen ja hajoavan Euroopan muodostama perustavanlaatuinen talousongelma ei lainkaan kiinnostanut sodan voittajavaltioita, vaikka se oli aivan heidän silmiensä edessä.”

(käännös)

Brittiläinen taloustieteilijä John Maynard Keynes, *Economic consequences of the peace* (1920)

”Kun v. 1919 rauhansopimus säilytettiin Saksan kansan harteille, silloin olisi ollut oikeus toivoa, että juuri tuo määräämättömän sorron välikappale olisi puolestaan voimakkaasti vahvistanut Saksan vapauden huutoa. (...) Sen sorron määräämättömyys, sen vaatimusten häpeämättömyys ovat kaikkein suurin ja parhain propaganda-ase, millä ravistella kansakunnan uneen vaipuneet elämänhenget jälleen esille.”

Adolf Hitler, *Taisteluni*, osa II (1926, suom. 1941)

”Sopimus ei vakavasti rajoittanut Saksan voimaa vaan pikemminkin paransi sen strategista asemaa. Rauhantekijät tekivät tietysti virheitä, mutta he eivät olleet vastuussa toisesta maailmansodasta.”

(käännös)

Historioitsija Margaret Macmillan, *Peacemakers: The Paris conference of 1919 and its attempt to end war* (2001)

- +10. Suomessa koettiin 1900-luvulla kaksi vaikeaa talouslamaa. Oheinen taulukko sekä lainaukset käsittelevät kyseisiä lamakausia ja niiden vaikutuksia.
- Vertaa taulukon lukujen pohjalta 1920- ja 1930-luvun vaihteen sekä 1990-luvun talouslamaa. (2 p.)
  - Vertaa näiden kahden talouslaman syitä. (3 p.)
  - Pohdi oheisten lainausten avulla, miten työttömyyttä pyrittiin lievittämään ja mitä talouslama merkitsi yksilölle yhtäältä 1920- ja 1930-luvun vaihteessa ja toisaalta 1990-luvulla. (4 p.)

Bruttokansantuotteen (BKT) ja työllisyyden muutos Suomessa vuosina 1927–1933 ja 1988–1994, muutos prosentteina edellisestä kalenterivuodesta.

	1927	1929	1931	1933		1988	1990	1992	1994
BKT	7,8	1,2	-2,4	6,7		4,7	0,0	-3,3	4,0
Työllisyys	2,6	-2,9	-3,4	2,0		1,4	-2,4	-6,9	-0,4

Lähde: Hagberg & Jonung, teoksessa *Från olika till jämlika* (2006)

”Eräänä päivänä [konttoristi] U. T. Qwist huomasi, että hänen säästökirjansa oli lopussa ja todellinen pula niin ollen käsissä. Hänellä ei ollut mitään vaikutusvaltaisia sukulaisia ja tuttavat olivat hänen työttömyytensä aikana joko todellisesti tai vain mielikuvituksellisesti alkaneet karttaa häntä. Eikä heillä henkisen työn tekijöillä ollut mitään lujia liittoja eikä apukassoja, ei edes valtion varatöitä, joiden turvin ruumiillisen työn tekijät voivat odotella parempia aikoja.”

Kirjailija Pentti Haanpään novellista *U. T. Qwist* (1935)

”Tämänhetkiset rahanlähteemme ovat työttömyyskorvaus ja sosiaalitoimiston toimeentulotuki. Asumistukeakaan emme saa penniäkään. Omavastuuosuutta on nimittäin nostettu niin, ettei kaksi työtöntä saa tuhannen sadan markan vuokraansa markaakaan tukea. Työssäkäydessäni minäkin olin ajattelematon, etten kuulunut ammattiliittoon. Nyt minulla on niitä korkeampia korvausrahoja ikävä. Jonkun verran olemme saaneet tiukimpina aikoina rahaa vanhemmiltamme. (...) Ja toisinaan joudumme lainaamaan rahaa sellaisilta kavereilta, jotka vielä ovat jossain töissä. Sillä joskus meiltä loppuu rahat todellakin kesken.”

Teemu Taira, *Työkulttuurin arvomuutos työttömien kerronnassa* (2006)